

Konstitutionsutskottets betänkande

1978/79:9

med anledning av motion om folkrörelsernas roll i samhället

Motionen

I motionen 1977/78:914 av Hilding Johansson m. fl. (s) yrkas att "riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om folkrörelsernas roll i samhället".

I motionen framhålls att det svenska samhället genomgått en betydande omvandling som folkrörelserna varit med om att driva fram. Samhällsomvandlingen har emellertid också i hög grad förändrat förutsättningarna för folkrörelsernas arbete. Motionärerna pekar bl. a. på televisionens genombrott, den ökade levnadsstandarden och befolkningsomflyttningen. Dessutom framhålls den ökade konkurrensen från kommersiella intressen.

Även relationerna till samhällsorganen har enligt motionen förändrats. Ett intensivt samarbete har utvecklats på en lång rad områden. En successiv utbyggnad av samhällets stöd till folkrörelserna har skett i vissa fall. I andra fall har samhället övertagit verksamheter som folkrörelserna tidigare haft ansvaret för.

Enligt motionen avgör folkrörelserna själva i sin egenskap av fria och självständiga organisationer vilka arbetsuppgifter som de skall ha i framtiden. Folkrörelserna påverkas emellertid i hög grad av samhällsorganens beslut, som därför bör fattas mot bakgrund av en genomtänkt strategi i syfte att bereda folkrörelserna största möjliga verksamhetsutrymme. Under den socialdemokratiska regeringen påbörjades inom kommundepartementet ett översynsarbete som avsåg relationerna mellan samhället och folkrörelserna. Det arbetet bör enligt motionen fullföljas på en hög ambitionsnivå och bör relativt snabbt kunna avsätta resultat som är till gagn för folkrörelserna.

Motionärerna pekar i fortsättningen på några viktiga områden i översynsarbetet. När det gäller *folkrörelsernas roll i demokratin* understryks bl. a. folkrörelsernas roll i opinionsbildningen och i myndigheternas informationsverksamhet. Åtgärder bör enligt motionen vidtas för att garantera folkrörelserna en stark ställning inom opinionsbildningen även i framtiden. Av stor betydelse är att förutsättningarna för en allsidig belysning i massmedia av folkrörelsernas verksamhet förbättras. Vidare bör man studera konsekvenserna för folkrörelsernas arbete av lokalradions införande och intrudering av nya medier, t. ex. kabel-TV och videogram.

Beträffande *uppgiftsfördelningen mellan samhället och folkrörelserna* framhålls i motionen att utvecklingen under de senaste åren bör bli föremål för skyndsamt kartläggning. Olika modeller för samarbete mellan samhället och folkrörelserna bör utvecklas och prövas i försöksverksamhet. Härigenom bör

enligt motionen kunna klargöras inom vilka samhällsområden samarbetet bör ske och vilka åtgärder som bör vidtas från samhällets sida för att bereda folkrörelserna ett vidgat verksamhetsutrymme.

En annan frågeställning som enligt motionen bör få ökad uppmärksamhet är *folkrörelsernas konkurrenssituation i förhållande till kommersiella intressen*. Problemet är enligt motionen mycket vittomfattande, t. ex. på fritids- och kulturområdet, och motiverar att kartläggningar med ett vidsträckt syfte kommer till stånd.

Ett genomgående problem för många folkrörelser är enligt motionen bristen på ändamålsenliga *samlings- och föreningslokaler*. Motionärerna anser att det bör göras en övergripande översyn av tillgången på och behovet av olika lokaler samt vilka kvalitetsmässiga krav som bör ställas. Vidare bör övervägas vilka åtgärder samhället kan vidta för att lösa folkrörelsernas lokalproblem.

Slutligen tar motionärerna upp den *forskning* som initieras av folkrörelserna själva och som främst stöds genom statens folkrörelsedelegation. Enligt motionen behöver denna forskning byggas ut.

Det statliga stödet till folkrörelserna

Enligt en av kommundepartementet gjord sammanställning av statliga bidrag till folkrörelser och organisationer (Ds Kn 1978:1) uppgick statens totala stöd till folkrörelserna under budgetåret 1976/77 till 1 337 milj. kr. och under budgetåret 1977/78 till 1 686 milj. kr. Anslag till folkrörelser och organisationer fanns under budgetåret 1977/78 inom huvudtitlarna för samtliga departement utom ekonomidepartementet. Utbildningsdepartementet var det klart dominerande med omkring 70 procent av de totala anslagen. Störst bland övriga departement var jordbruksdepartementet. Närmast följde försvarsdepartementet och utrikesdepartementet.

Som tidigare framgått ökade stödet mellan budgetåren 1976/77 och 1977/78 med 349 milj. kr. (26 procent). Räknat i absoluta tal föll den största ökningen inom utbildningsdepartementets område, 232 milj. kr. Jordbruks-, försvars- och utrikesdepartementens anslag ökade var för sig med drygt 22 milj. kr. Budgetdepartementets anslag gick från 0 till 40 milj. kr. beroende på det särskilda stöd till organisationstidskrifter, som infördes från budgetåret 1977/78.

Av den gjorda sammanställningen framgår vidare att ca 10 procent av anslagen utgår i form av stöd till speciella projekt. Det största projektanslaget var anslaget till bilateralt utvecklingsarbete, som under budgetåren 1976/77 och 1977/78 uppgick till 50 milj. kr. resp. 70 milj. kr. Totalt utgick i projektbidrag under 1976/77 ca 142 milj. kr. Ökningen i projektstödet mellan budgetåren 1976/77 och 1977/78 kan beräknas till 43 milj. kr. (30 procent).

Resterande anslag svarar alltså för ca 90 procent av hela det utgående stödet

till folkrörelser och organisationer. I följande förteckning anges alla de anslag på minst 25 milj. kr. under både 1976/77 och 1977/78 som inte hade karaktären av projektstöd. Anslagen har rangordnats efter sin storlek 1976/77. Tillsammans utgjorde de anslag som redovisas i förteckningen 78 resp. 75 procent av de statliga bidrag som under resp. år utgick till folkrörelser och organisationer.

Departement	Anslagsnummer	Rubrik	Anslag (i milj. kr.)	
			76/77	77/78
U	G 6	Bidrag till studiecirkelverksamhet	506	614
U	G 8-10	Bidrag till folkhögskolor	102	112
Jo	I 1	Stöd till idrotten	89	107
U	B 48-49	Ungdomsorganisationernas centrala och lokala verksamhet	64	97
Ü	G 12	Undervisning av invandrare i svenska språket	59	60
Ju	G 5	Stöd till politiska partier	53	53
U	B 11	Bidrag till Svenska Riksteatern	45	64
Bo	B 9	Anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler	40	40
Fö	B 1	Hemvärnet	38	50
Fö	F 19	Frivilliga försvarsorganisationer	26	36
U	G 7	Bidrag till studieförbund	25	30
Summa			1 047	1 263

Pågående utredningar m. m.

Inom regeringskansliet. Sedan år 1975 pågår ett arbete inom kommundepartementet som syftar till att belysa folkrörelsernas arbetsvillkor i dagens samhälle. En referensgrupp med företrädare för ett 40-tal olika organisationer och med kommunministern som ordförande följer detta arbete fortlöpande.

Referensgruppen publicerade i mars 1977 en rapport Samhället och folkrörelserna – en probleminventering. Syftet med denna rapport var att stimulera folkrörelser och andra intresserade till debatt om folkrörelsernas arbetsmöjligheter samt att få fram förslag och synpunkter för det fortsatta arbetet med folkrörelsefrågorna. I rapporten skisserades följande sju problemområden:

1. Folkrörelserna och demokratin
2. Uppgiftsfördelningen stat/kommun och folkrörelserna
3. Samlingslokaler och folkrörelser
4. Folkrörelserna i konkurrens med kommersiell verksamhet
5. Folkrörelserna och massmedierna
6. Folkrörelserna i det internationella samarbetet
7. Folkrörelserna och ekonomin.

1* Riksdagen 1978/79. 4 saml. Nr 9

När det gäller folkrörelserna och ekonomin tillkallade statsministern i april 1977 en särskild sakkunnig, riksdagsledamoten Gunnar Björk i Gävle (c), med uppgift att inom statsrådsberedningen göra en översyn av statens stöd till folkrörelserna. Översynen syftar till att dels granska principerna för statens stöd till folkrörelserna, dels efter samråd med berörda departement föreslå åtgärder till samordning och förenkling av bidragsgivningen.

Under hösten 1977 insamlade enheten för kommunal demokrati, folkrörelser m. m. inom kommundepartementet, i samarbete med den särskilde sakkunnige i statsrådsberedningen, ett underlagsmaterial angående statens bidrag till folkrörelser och organisationer. Detta material offentliggjordes i januari 1978 i rapporten Statliga bidrag till folkrörelser och organisationer (Ds Kn 1978:1). I rapporten redovisades bl. a. anslagens fördelning på departementen, ändamålsfördelningen, normerna för bidragsgivningen, olika typer av anslag och storleken av de personalresurser som åtgår för att fördela och i övrigt administrera det statliga stödet till folkrörelserna. Några uppgifter från rapporten har redovisats ovan.

Samtidigt med denna rapport publicerade referensgruppen en särskild informationsskrift, Statliga anslag till folkrörelserna. Denna skrift syftade till att ge en översiktlig information om de bidrag som under budgetåret 1977/78 fanns tillgängliga för olika folkrörelseaktiviteter.

I november 1977 beslöt kommunministern i samråd med utrikesministern att uppdra åt en särskild sakkunnig, Gustaf Stjernberg i kommundepartementet, att göra en samlad bedömning av lämpliga åtgärder för att underlätta folkrörelsernas kontakter med utlandet. Arbetet skall bedrivas inom ramen för den pågående översynen av folkrörelsernas arbetsvillkor inom kommundepartementet.

Under år 1977 genomförde kommundepartementets enhet för kommunal demokrati och folkrörelsefrågor i samarbete med Svenska kommunförbundet en enkätundersökning hos landets samtliga kommuner, i vilken bl. a. uppgifter insamlades om kommunerna och föreningslivet. Syftet med enkäten var att få ett tillförlitligt grundmaterial för det fortsatta utredningsarbetet. Viktigare delar av detta material offentliggjordes i maj 1978 i rapporten Kommunerna och föreningslivet. Redovisning av en enkätundersökning (Ds Kn 1978:4). I rapporten lämnas en utförlig redovisning av kommunernas kontakter, samråd och samarbete med föreningslivet. Ett särskilt avsnitt behandlar uppgiftsfördelningen mellan kommunerna och föreningslivet. Vissa uppgifter lämnas också om föreningslivets samlingslokaler. Slutligen redovisas storleken på och fördelningen av de kommunala kontantbidragen till föreningslivet.

Inom utbildningsdepartementet tillsattes i december 1974 en särskild grupp för barnkulturfrågor. Gruppen avlämnade under sommaren 1978 rapporten Barnen och kulturen. I denna skrift har gruppen belyst och analyserat barnens kulturella situation i dagens samhälle. Gruppen har särskilt uppmärksammat den kommersiella kulturen och föreslår olika

åtgärder i syfte att motverka kommersialismens negativa verkningar. Ett övergripande krav är enligt rapporten att folkrörelserna bör få ökade möjligheter att ta sitt kulturpolitiska ansvar. Rapporten har remissbehandlats. Ärendet bereds f. n. inom utbildningsdepartementet.

Statliga kommittéer. Riksdagen beslöt våren 1978 att en treårig försöksverksamhet med närradio och när-TV skulle anordnas (prop. 1977/78:91, KrU 1977/78:24). Enligt de riktlinjer som samtidigt antogs av riksdagen skall ideella, religiösa, fackliga och politiska grupper samt organisationer och folkhögskolor ges möjlighet att sända i närradio och när-TV under förutsättning att verksamheten är lokal. En parlamentariskt sammansatt kommitté (U 1978:11, Dir. 1978:74) har fått i uppdrag att lägga upp försöksverksamheten och skall närmare analysera de problem som sådana sändningar kan aktualisera. Med ledning av denna försöksverksamhet bör enligt direktiven kommittén allsidigt utreda villkor och förutsättningar för en eventuell permanent verksamhet med närradio och när-TV.

Frågan om samhällets insatser på videogramområdet utreds f. n. av den s. k. videogramutredningen (U 1977:5). Kommittén har enligt sina direktiv bl. a. att pröva om det finns anledning och möjligheter att stödja kvalitetsproduktionen av videogram och öka mångfalden av produkter. Kommittén bör därvid beakta folkrörelsernas och organisationernas intresse av att utnyttja det nya mediet.

Frågan om folkrörelsernas medverkan i informations- och utbytesverksamheten på det internationella området har nyligen belysts av tre olika utredningar. I biståndspolitiska utredningens betänkande *U-landsinformation och internationell solidaritet* (SOU 1977:73) behandlas folkrörelsernas och övriga organisationers roll i spridningen av u-landsinformationen, bl. a. arbetsfördelningen mellan SIDA och organisationerna. Utredningen förordar att generella bidrag också i fortsättningen bör utgå till studieförbund och löntagarorganisationer och föreslår dessutom att kretsen av bidragsberättigade utvidgas till att även omfatta vissa andra fackliga organisationer såsom LRF och SHIO samt de kristna organisationerna.

En annan utredning, som verkställts av ambassadören Olle Dahlén, har sett över det upplysningsarbete som med statligt stöd bedrivs i internationella frågor av vissa svenska enskilda organisationer. I betänkandet *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* (Ds UD 1978:2) föreslås bl. a. att det inrättas ett till UD knutet rådgivande organ för informationsutbyte om departements, myndigheters och enskilda organisationers utrikespolitiska informationsverksamhet. De båda nu nämnda utredningarna har remissbehandlats och propositionsarbete pågår i utrikesdepartementet.

En tredje utredning har haft i uppdrag att kartlägga det svenska kultur- och informationsutbyte med utlandet som i dag bedrivs med statligt stöd samt föreslå åtgärder för att stimulera och organisera sådant utbyte. Utredare har varit programchefen vid Sveriges Radio författarinnan Ingrid Arvidsson. I

betänkandet Kultur och information över gränserna (SOU 1978:56), som avlämnades i september 1978, berörs i olika sammanhang folkrörelsernas roll i kultur- och informationsutbytet. Utredningen finner det bl. a. angeläget att studieförbunden får möjligheter att vidga sin internationella verksamhet och förutsätter att dessa frågor tas upp av den inom kommundepartementet tillsatta utredningen om folkrörelsernas kontakter med utlandet som görs av särskild sakkunnig. Utredningen är f. n. på remiss. Proposition beräknas avlämnas våren 1979.

Sekretariatet för framtidsstudier (U 1975:17) har i uppgift att leda verksamheten på framtidsstudieområdet. Inom ramen för anslaget till sekretariatet för budgetåret 1977/78 skulle enligt riksdagens beslut (prop. 1976/77:100 bilaga 12 E 18, UbU 1976/77:26) rymmas också ett stöd på 200 000 kr. till s. k. autonoma framtidsstudier. Med autonoma framtidsstudier menas enligt sekretariatet sådana framtidsstudier som utförs fristående från "ekonomiska och politiska maktcentra" och som dessutom har en eller flera av följande egenskaper:

- a) anknyter till en folkrörelse eller annan grupp och dess specifika idéer och synsätt,
- b) tjänar som komplement, alternativ eller motvikt till något "etablerat" långsiktstänkande inom stat eller näringsliv (alternativa framtidsstudier, motutredningar),
- c) utförs av författare, konstnärer eller andra kulturarbetare och därigenom tillför debatten nya erfarenheter eller ett annorlunda formspråk.

Enligt uppgift från sekretariatet kommer medlen att fördelas under innevarande höst.

Övrigt. Inom statens ungdomsråd har tillsatts en arbetsgrupp med uppdrag att utreda frågan om ungdomsorganisationernas konkurrenssituation i förhållande till kommersiella intressen. I arbetsgruppen ingår representanter för olika ungdomsorganisationer och statliga myndigheter. Under år 1978 har arbetsgruppen utgivit ett debattmaterial. Till varje pris, som syftar till att belysa fritidens kommersialisering. Ungdomsorganisationerna och andra berörda myndigheter och organisationer bereds f. n. tillfälle att diskutera och lägga synpunkter på detta material. Enligt uppgifter från statens ungdomsråd avser arbetsgruppen i fortsättningen att göra undersökningar av dels föreningarnas arbetsvillkor i sex olika kommuner, dels kommersiella intressens inflytande på sex olika områden, nämligen musik, serier och litteratur, mode, idrott, film och dans. Inom ramen för den senare undersökningen skall bl. a. göras studier av det populärmusikaliska budskapet och en journalistisk beskrivning av olika danslokaler i fyra kommuner. Dessutom planeras ett seminarium med företrädare för modebranschen. Resultatet av undersökningarna m. m. kommer fortlöpande att redovisas i debattskrifter i rapportserien Till varje pris. Arbetsgruppens verksamhet skall utmynna i framlägg-

gandet av ett åtgärdsprogram vars syfte skall vara att förbättra föreningslivets arbetsvillkor.

Sedan budgetåret 1975/76 anvisas särskilda medel för folkrörelseforskning. Beslut om dispositionen av dessa medel fattas av en särskild delegation med företrädare för bl. a. folkrörelsernas samarbetsorganisationer. Delegationen, som fr. o. m. den 1 juli 1977 är knuten till forskningsrådsnämnden, har till uppgift att stödja forskning rörande folkrörelsernas idéer och verksamhet med inriktning på den framtida utvecklingen. Stödet skall i första hand utgå till forskning som initierats av folkrörelserna själva. Största bidragsmottagare under den treårsperiod som delegationen funnits har varit ABF, IOGT-NTO och Vuxenskolan. Bland de projekt som erhållit större ekonomiska bidrag från delegationen kan nämnas Folkrörelserna och samhällsomvandlingen (IOGT-NTO), Folkbildningen och samhället 1870–1990 (Vuxenskolan) och Folkrörelseforskning i studiecirklar (ABF).

Frågans tidigare behandling

Våren 1977 behandlade utskottet en motion (1976/77:1000 av Hans Gustafsson m. fl. (s)) med samma syfte som den nu aktuella. Utskottet (KU 1976/77:37) underströk inledningsvis starkt folkrörelsernas betydelsefulla roll i det demokratiska samhällssystemet. Vad gällde de konkreta frågeställningar som togs upp i motionen erinrade utskottet om att en rad initiativ redan tagits från statsmakternas sida i berörda hänseenden. Utskottet pekade bl. a. på regeringsförslagen om statligt stöd till organisationstidskrifter och reformering av journalistutbildningen, som vid denna tidpunkt behandlades av riksdagen. Vidare framhölls att frågor om nya medier i form av s. k. kabel-TV och videogram uppmärksammades i olika pågående utredningar. Utskottet redogjorde också för det arbete som bedrevs inom den särskilda referensgrupp för folkrörelsefrågor som bildats under ledning av kommunministern. Utskottet anförde sammanfattningsvis:

Utskottets genomgång av de i motionen angivna frågeställningarna ger vid handen att statsmakterna på olika sätt med största uppmärksamhet följer folkrörelsefrågorna. Det bör framhållas att på detta område pågår en fortlöpande utvecklingsprocess. Folkrörelsernas betydelse för den demokratiska utvecklingen och framåtskridandet i vårt land är självklar. Enligt utskottet bör den sedan något år verksamma referensgruppen för folkrörelsefrågor utgöra ett viktigt instrument för samarbetet mellan folkrörelserna och samhällsorganen. Utskottet förutsätter att regeringen även i fortsättningen ägnar folkrörelsefrågorna uppmärksamhet och tar de initiativ som på olika områden kan komma att erfordras.

Utskottet föreslog att motionen skulle förklaras besvarad med vad utskottet anfört.

I en socialdemokratisk reservation föreslogs bifall till motionen. Reservanterna ansåg det utomordentligt viktigt att folkrörelserna gavs alla möjligheter

att följa och ge till känna sin mening i frågor som nära berörde dem. Därför var det enligt reservationen anmärkningsvärt och beklagligt att utskottets majoritet motsatte sig en remiss av motionen till berörda folkrörelseorganisationer. Därmed hade möjligheterna försämrats att få en allsidig och seriös behandling av de frågor som aktualiserats i motionen.

Med tillfredsställelse konstaterade reservanterna att det kartläggningsarbete inom kommundepartementet angående folkrörelsernas arbetsvillkor som inleddes av den socialdemokratiska regeringen fortsatte. Det var enligt reservationen emellertid väsentligt att arbetet bedrevs systematiskt och med hög intensitet. På samma gång var det viktigt att finna former för hur det fortsatta arbetet skulle konkretiseras. Reservanterna pekade därvid på de åtgärder som föreslagits i motionen.

Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottet

I motionen behandlas folkrörelsernas roll i samhället och deras relationer till samhällsorganen. Enligt motionen bör folkrörelserna även i framtiden vara fria och självständiga organisationer. Samhällsorganens beslut påverkar emellertid förutsättningarna för folkrörelsernas arbete och bör därför fattas mot bakgrund av en genomtänkt strategi i syfte att bereda folkrörelserna största möjliga verksamhetsutrymme. Det utredningsarbete som påbörjats inom kommundepartementet och på andra håll bör fullföljas snabbt och på en hög ambitionsnivå.

Motionen tar upp en rad konkreta frågor som har samband med det pågående utredningsarbetet. När det gäller folkrörelsernas roll i demokratin framhålls att åtgärder bör vidtas för att garantera folkrörelserna en stark ställning inom opinionsbildningen även i framtiden.

Enligt motionen bör vidare utvecklingen av uppgiftsfördelningen mellan samhället och folkrörelserna bli föremål för skyndsamt kartläggning. Likaså bör folkrörelsernas konkurrenssituation i förhållande till kommersiella intressen följas med största uppmärksamhet. I motionen förordas vidare en övergripande översyn av tillgången på och behovet av samlings- och föreningslokaler. Också forskning av betydelse för folkrörelserna bör byggas ut.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om folkrörelsernas betydelsefulla roll i samhällsarbetet. Utskottet anser att det är viktigt att förutsättningarna för folkrörelsernas arbete blir ingående belysta och att deras möjligheter att även i framtiden fungera fritt och självständigt främjas.

Under de senaste åren har en rad initiativ tagits av statsmakterna i syfte att förbättra folkrörelsernas ställning. En viktig reform var enligt utskottet införandet under år 1977 av ett särskilt stöd till organisationstidskrifter, vilket skapat förbättrade förutsättningar för folkrörelsernas opinionsbildande verksamhet. Utskottet vill också peka på den fortlöpande ökningen av de statliga

bidragen till folkrörelser och organisationer. Mellan budgetåren 1976/77 och 1977/78 ökade dessa bidrag med 26 procent.

Sedan 1975 pågår inom kommundepartementet ett arbete med syfte att belysa folkrörelsernas arbetsvillkor. En referensgrupp med företrädare för ett 40-tal olika folkrörelser och organisationer och med kommunministern som ordförande följer fortlöpande detta arbete. Referensgruppen publicerade i mars 1977 en rapport om samhället och folkrörelserna som syftade till att stimulera diskussionen om folkrörelsernas arbetsmöjligheter. Senare har i referensgruppens regi utgivits en informationsskrift om statliga bidrag för olika folkrörelseaktiviteter. Denna skrift byggde på en inom kommundepartementet företagen kartläggning av det statliga stödet till folkrörelser och organisationer. I samarbete med Svenska kommunförbundet har vidare kommundepartementet genomfört en enkätundersökning med landets samtliga kommuner. De insamlade uppgifterna, som rörde kommunerna och föreningslivet, publicerades i en rapport i maj 1978.

Utöver arbetet inom kommundepartementet pågår inom regeringskansliet utredningar i två frågor av mer speciell karaktär. Den ena utredningen syftar till att granska principerna för statens stöd till folkrörelserna och efter samråd med berörda departement föreslå åtgärder till samordning och förenkling av bidragsgivningen. I den andra utredningen skall göras en samlad bedömning av lämpliga åtgärder för att underlätta folkrörelsernas kontakter med utlandet. Utredningarna verkställs av sakkunniga i statsrådsberedningen resp. kommundepartementet.

Folkrörelsernas verksamhet berörs också av flera pågående eller nyligen avslutade statliga kommittéers arbete. Från det internationella område kan nämnas att folkrörelsernas roll i spridningen av u-landsinformation behandlats av biståndspolitiska utredningen. Vissa enskilda organisationers upplysningsarbete i internationella frågor har tagits upp av en utredning inom utrikesdepartementet. Vidare har utredningen om det svenska informations- och kulturutbytet med utlandet behandlat folkrörelsernas medverkan i denna verksamhet. De två förstnämnda utredningarna har remissbehandlats, den tredje är f. n. på remiss.

Av betydelse för folkrörelsernas opinionsbildande verksamhet är den pågående utredningen om samhällets insatser på videogramområdet och den treåriga försöksverksamheten med närradio och när-TV som riksdagen beslöt om våren 1978.

Frågan om folkrörelsernas konkurrenssituation med kommersiella intressen behandlas för ungdomsorganisationernas del av en arbetsgrupp inom statens ungdomsråd. Arbetsgruppen har under år 1978 utgivit ett debattmaterial om kommersialismens verkningar och avser i fortsättningen att göra undersökningar av bl. a. föreningarnas arbetsvillkor i olika kommuner och av kommersiella intressens inflytande på olika samhällsområden. I detta sammanhang kan också nämnas det utredningsarbete som bedrivits av utbildningsdepartementets barnkulturgrupp och som nyligen

redovisats i en rapport. I rapporten betonas värdet av folkrörelsernas medverkan i arbetet på barnkulturområdet.

Samhället stödjer också framtidsinriktad forskning rörande folkrörelsernas idéer och verksamhet. Det sker främst genom de medel som fördelas av den år 1975 inrättade delegationen för folkrörelseforskning. Sekretariatet för framtidsstudier har möjlighet att ge anslag till s. k. autonoma framtidsstudier. Sådana studier kan bl. a. anknyta till en viss folkrörelses idéer och synsätt.

Denna genomgång visar enligt utskottet att de frågor som aktualiseras i motionen är föremål för stor uppmärksamhet från statsmakernas sida. Det statliga stödet till folkrörelserna har kraftigt ökat. Regeringen och olika andra statliga organ har tagit initiativ till utredningar och andra studier i frågor av betydelse för folkrörelsernas verksamhet. Debatt- och informationsskrifter i folkrörelsefrågor har utgivits i statlig regi. Utskottet hälsar denna utveckling med tillfredsställelse och förutsätter att regeringen även i fortsättningen ägnar folkrörelsefrågorna stor uppmärksamhet och tar de initiativ som kan komma att erfordras för stöd för folkrörelsernas verksamhet på deras egna villkor. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen anser utskottet inte påkallad. Motionen får anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet hemställer

att riksdagen förklarar motionen 1977/78:914 besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 7 november 1978

På konstitutionsutskottets vägnar

KARL BOO

Närvarande: Karl Boo (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Holger Mossberg (s), Sven-Erik Nordin (c), Hans Gustafsson (s), Bengt Kindbom (c), Yngve Nyquist (s), Britta Hammarbacken (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Per Unckel (m), Kerstin Nilsson (s), Marianne Stålberg (s) och Esse Petersson (fp).

Reservation

av Hilding Johansson, Holger Mossberg, Hans Gustafsson, Yngve Nyquist, Wivi-Anne Cederqvist, Kerstin Nilsson och Marianne Stålberg (alla s) vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med orden

”Denna genomgång” och slutar med orden ”utskottet anfört” bort ha följande lydelse:

Denna genomgång visar enligt utskottet att de frågor som aktualiseras i motionen är föremål för stor uppmärksamhet från statsmakternas sida. Det statliga stödet till folkrörelserna har kraftigt ökat. Regeringen och olika andra statliga organ har tagit initiativ till utredningar och andra studier i frågor av betydelse för folkrörelsernas verksamhet. Debatt- och informationsskrifter i folkrörelsefrågor har utgivits i statlig regi. Utskottet hälsar denna utveckling med tillfredsställelse. Vad utskottet redovisat i sitt betänkande utvisar emellertid att åtgärderna från statens sida beträffande folkrörelsernas verksamhet är starkt splittrade på olika utrednings- och departementsinitiativ. Detta förhållande förstärks genom att folkrörelsefrågorna dessutom handläggs inom flera departement.

Avsikten med det arbete som påbörjades 1975 och med upprättandet av en särskild folkrörelseenhet inom kommundepartementet var att uppnå en samlad bedömning av folkrörelsernas arbetsvillkor. Denna samordning har emellertid icke uppnåtts. Snarare har splittringen av statens handläggning av dessa frågor fortsatt och ökat.

Enligt utskottens uppfattning är det av största betydelse för folkrörelsernas verksamhet att en samlad bedömning av dessa frågor snarast kommer till stånd. Den eftersträlvade samordningen måste därför snarast uppnås. Arbetet med att uppnå denna bör bedrivas med skyndsamhet inom regeringen.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:914 ger regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande samordning av folkrörelsefrågorna.

